

TOMÁŠ ONDRUCH

PASME OVCE, VALAŠI

IN F O R M A C E

PRO CHOVATELE OVCÍ

2. UPRAVENÉ VYDÁNÍ

Doporučená literatura

HORÁK, Fr. aj. *Chov ovcí*. Praha: Brázda, 2001. – publikace je praktickou příručkou současného chovatele ovcí

MÁTLOVÁ, Věra, LOUČKA, Radko. *Pastevní chov ovcí a koz*. Praha: Agrospoj, 2002. – odborná publikace zaměřující se výhradně na pastvu ovcí a koz

LOUČKA, Radko aj. *Metody konzervace píce pro ekologické zemědělství*. Praha: Ústav zemědělských a potravinářských informací, 2002.

FINĐO, S. *Obnovenie tradície využívania pastierskych strážnych psov*. 1999.

Zpravodaj svazu chovatelů ovcí a koz – poskytuje aktuální informace týkající se chovu ovcí; je dostupný pouze členům SCHOK a je čtvrtletně doručován poštou

Zpravodaj Správy CHKO Beskydy

Náš chov - měsíčník věnující se chovu všech druhů hospodářských zvířat

Zemědělec - týdeník s aktuálními informacemi pro zemědělce

Obsah

4	Předmluva
5	Proč chovat ovce
5	Od historie k současnosti
6	Početní stavy ovcí a jejich vývoj
7	Ovčí produkty
7	Maso
9	Mléko
11	Vlna
13	Kůže
13	Srovnání ovcí se skotem
15	Plemena ovcí a jejich kříženci
18	Zákony týkající se chovu ovcí
18	Zákon o ochraně zvířat
19	Zákon o veterinární péči
19	Zdravotní nezávadnost živočišných produktů
20	Zákon o ekologickém zemědělství
21	Ustájení ovcí
22	Zimní krmení ovcí
23	Pastva ovcí
24	Oplocení pastvin
27	Ošetření pastvin
28	Hlavní chovatelské zásady během ovčáckého roku
28	Ošetření paznehtů
28	Odčervení ovcí
29	Stříhání ovcí
29	Příprava bahnic a beranů na připouštěcí období
29	Období březosti bahnic
30	Bahnění
31	Odstav jehňat
31	Příprava ovcí na pastvu
31	Výběr zvířat k dalšímu chovu
31	Výběr a nákup plemenného berana
32	Ovčácký pes
33	Ovce a velké šelmy
35	Ovce a krajina
36	Ekologický chov ovcí
37	Svaz chovatelů ovcí a koz
38	Evidence zvířat
38	Státní podpora zemědělství
39	Ovčácké vzdělávání
39	Ovčácký seminář
39	Ovčácká škola
40	Doporučená literatura

Vážený čtenáři,

do rukou se Vám dostává velice zajímavá publikace mladého autora, která se týká možného rozvoje chovu ovcí na Valašsku, popisu ovčích produktů a jejich významu, ale i základních technologických postupů při šlechtění a uplatnění těchto zvířat. Publikace zaměřená na problematiku rozvoje chovu ovcí v okrese Vsetín v odborné literatuře posledních let bezesporu chyběla a je potřebná.

Vydání této publikace v době našeho uvažovaného vstupu do Evropské unie, kdy i v chovu ovcí je třeba rozhodnout se o dalším směru vývoje, který bude odpovídat celoevropskému trendu, je dobře načasováno. Vždyť agrární politika představuje v Evropské unii oblast mimořádného zájmu a chovy ovcí zde plní při rozvoji produkce nezatěžující životní prostředí i důležitou funkci při zlepšování životní úrovně venkovských regionů a zároveň vytváří alternativní zdroj zaměstnání a příjmů místních obyvatel. Zvyšování početních stavů ovcí v České republice na farmách, kde chov ovcí představuje hlavní produkční směr, potvrzuje pozitivní trend v posledních dvou letech. Ve stále větším měřítku se ale také rozvíjí chov ovcí jako vedlejší zdroj činnosti a příjmů, resp. hobby chov. Zde je hlavním důvodem pozitivní motivace chovatele při práci se zvířaty, ale i údržba naší nádherné zemědělsky obhospodařované krajiny a mezi tu Valašsko bez pochyby patří.

Autor byl veden snahou o stručné a výstižné vyjadřování, přesný popis jednotlivých kroků, biologických a praktických možností a limitů rozvoje chovu ovcí. Byl si však také jistě vědom obtížností při sepisování této publikace vzhledem k tomu, že bylo zapotřebí vysvětlit zásady a způsoby chovu ovcí takovým způsobem, aby byly srozumitelné především pro široký okruh chovatelů, ale i dalších čtenářů. Jak se mu tento úkol podařilo naplnit, posoudíte nejlépe Vy, čtenáři této publikace, ale z hlediska nás, chovatelů zapojených do Svazu chovatelů ovcí a koz v ČR, práci autora hodnotím velice pozitivně. Autor této publikace Vám bude jistě k dispozici i při případných nejasnostech a dotazech, protože jeho prvořadým zájmem, jak ho znám, je rozvoj chovu ovcí, a to nejen na Valašsku.

Ing. František Jílek, 2002
(předmluva k 1. vydání)

Proč chovat ovce?

Chov ovcí je v současnosti jednou z priorit českého zemědělství, a to z důvodů udržování krajiny v podhorských a horských oblastech v kulturním stavu, ale hlavně z důvodu účelného využití produkce trvalých travních porostů. Udržovaná krajina je jednou z podmínek vytvoření řady pracovních míst, a to zejména v oblasti turistického ruchu.

Chov ovcí poskytuje lidem kvalitní a chutné maso, u kterého v dnešní době převažuje poptávka nad nabídkou. Maso je v ČR základní produkt, pro který se ovce chovají, ale k lidské výživě je možno rovněž využít ovčí mléko, které se zpracovává na sýry specifické chuti. Dalšími produkty chovu ovcí jsou vlna, kůže a kožešiny.

Od historie k současnosti

V historii bylo na Valašsku chováno velké množství ovcí salašnickým způsobem spojeným s výrobou sýra a žinčice. Lidé, kteří se o ovce na salaších starali, byli u ovcí upoutáni 24 hodin denně, ale ovce jim poskytovaly dobrý zdroj obživy. Nároky dnešního člověka jsou posunuty trochu do jiné roviny, takže salašnický způsob chovu je již téměř minulostí. Překážkou je zejména nepřetržitá pracovní doba ovčáků během pastevního období. Výrobky z ovčího mléka musí, stejně jako ostatní potravinářské výrobky, splňovat přísné hygienické podmínky. Při zpracování mléka přímo na salaši je splnění

pastva bahnic s jehňaty

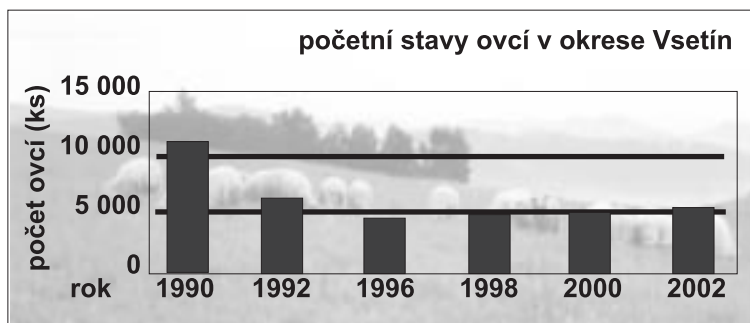

hygienických podmínek dosti obtížné, ne-li nemožné. Také krajina v našem regionu doznala od dob rozkvetu salašnictví velkých změn, které by ztěžovaly hospodaření tradičním karpatským způsobem. Jde tedy o to najít nejvhodnější způsob chovu ovcí, který by vyhovoval lidem, ovčím i krajině a který by byl při tom i ekonomicky stabilní.

Početní stavy ovcí a jejich vývoj

V posledních dvou letech zaznamenaly stavy ovcí, po deseti letech neustálého poklesu, znovu rostoucí tendenci. V současnosti je v České republice chováno 96 000 kusů ovcí, což je přibližně čtvrtina počtu ovcí chovaných v roce 1990. Nejnižší stav ovcí chovaných v ČR byl v roce 2000 a činil 84 000 kusů. Největší nárůst počtu ovcí byl od roku 2000 zaznamenán v Plzeňském, Karlovarském a Moravskoslezském kraji. Ve Zlínském kraji, do kterého patří i vsetínský okres, byl zaznamenán nárůst stavů asi poloviční oproti krajům již zmiňovaným.

Ke zvýšení početních stavů ovcí došlo taky díky podpůrným programům Ministerstva zemědělství ČR.

V okrese Vsetín bylo v roce 1990 chováno 12 410 ks ovcí. Až do roku 1997 se početní stav ovcí ve vsetínském okrese stále snižoval až na 4 100 ks. K mírnému nárůstu počtu ovcí začalo docházet v roce 1998 (graf 1). Vývoj v okrese Vsetín se v tomto bodě liší od celorepublikového vývoje – na nejnižší úroveň klesl stav ovcí v ČR až v roce 2000 a nárůst byl zaznamenán od roku 2001 a souvisel až s přímou finanční podporou pro chov ovcí od Ministerstva zemědělství ČR. Toto potvrzuje, že si chovatelé uvědomili význam chovu ovcí v horském

regionu. V roce 2002 bylo ve vsetínském okrese chováno 6 600 ks ovcí. Velikost stád se ve většině případů pohybuje od 2 do 10 bahnic, chovatelů stád větších než 10 ks bahnic je podstatně méně.

Z ankety, která proběhla v oblasti Velkých Karlovic, vyplývá, jaká je věková struktura chovatelů, jak velká stáda ovcí chovají jednotliví chovatelé a jaký význam ovce pro chovatele mají. Nejvíce ovcí chovají chovatelé v produktivním věku, ale jen o málo méně ovcí chovají chovatelé ve věku nad 60 let. Z 58 dotazovaných chovatelů jsou jen tři ve věku do 30 let. Z chovatelů, kteří chovali ovce před deseti lety, ovce chová dál jen necelá polovina. Ostatní zrušili chov zejména kvůli ekonomické neefektivnosti a špatnému odbytu vlny. Jen necelá čtvrtina dotazovaných by byla ochotna znovu začít s chovem nebo rozšířit stávající stádo, a to hlavně z důvodu údržby pozemků. Na otázku, jestli je chov ovcí pro Valašsko důležitý, odpovědělo kladně 104 ze 119 dotazovaných, z nichž absolutní většina si myslí, že chov ovcí má pouze krajínotvorný význam. Na produkty z chovu ovcí, ze kterých má chovatel ekonomický efekt, pomyslelo jen 8 dotazovaných.

Ovčí produkty

Maso

Produkce jehněčího masa je v současnosti hlavním užitkovým zaměřením chovů ovcí v ČR. I přes tento trend je spotřeba jehněčího masa v ČR velmi nízká (0,1 kg na obyvatele a rok) a je způsobena hlavně nedostatkem tohoto masa na trhu. V poslední době je zaznamenán i zvýšený zájem o nákup jehněčího masa ze strany obchodních řetězců, které se snaží ve velkých prodejnách co nejvíce rozšířit sortiment zboží, v němž právě jehněčí maso chybí nebo je ho nedostatek. Z evropských zemí je v produkci jehněčího masa samostatně pouze Irsko, Nizozemí a Velká Británie. Ostatní země jehněčí maso dovážejí zejména z Nového Zélandu, Argentiny a Uruguaye. Lze předpokládat, že s dostupností jehněčího masa na trhu poroste v republice jeho obliba pro příznivé dietetické vlastnosti. Ovčí maso společně s hovězím je označováno jako tzv. „maso z luk a pastvin“, při jehož produkci není používáno žádných hormonálních stimulatorů ani jiných prostředků, které by zasahovaly do přirozeného růstu zvířat. Tato kvalita může být potvrzena certifikací farem jako podniků ekologického zemědělství a prodejem jehněčího masa se známkou BIO.

Nabízené výkupní ceny jehňat jsou v současnosti velmi příznivé a každý

chovatel má možnost dobře zhodnotit svou produkci. Při organizaci výkupu a prodeje by bylo možno vyprodukovat a prodat větší množství jehňat a bylo by možno lépe jednat i o výkupních cenách. Pokud se početní stavy ovcí v regionu zvýší, bude nutno o organizování prodeje uvažovat. Rovněž je nutno přilákat spotřebitele ke koupi jehněčího masa tím, že budou dodávána kvalitní a dobře zmasilá jatečná jehňata.

Při výkupu jatečných jehňat u nás doposud převládá výkup v živém. Po sladění našich podmínek s podmínkami EU bude prováděno hodnocení JUT (jatečně upravených těl) systémem SEUROP a podle tohoto hodnocení bude stanovena i výkupní cena. JUT mohou být zařazena do šesti tříd podle zmasilosti (S – nejlepší, P – nejhorší) a do pěti tříd podle protučnění. Tento systém pak bude nutit chovatele, aby se mnohem více věnovali plemenářské práci a produkovali jehňata dobře zmasilá. Zmasilost je vlastnost, která je ovlivňována plemenem zvířat, věkem, výživou a pohlavím. Jatečná výtěžnost se u jehňat pohybuje v hodnotách do 50%, jen u jehňat výborně zmasilých je tato hodnota překročena. Pro jatečné účely je výhodnější produkovat křížence plemen, protože se u nich dosahuje heterózního efektu, tzn. že tito kříženci lépe rostou a jsou zmasilejší než jedinci čistokrevní. Heterózní efekt je nejzřetelnější v první generaci kříženců, v dalších generacích postupně mizí. Užité křížení znamená, že se na bahnici mateřského plemene připustí beran plemene masného. Není možno očekávat zlepšení výsledků při křížení dvou mateřských nebo otcovských plemen. Pro produkci jatečných jehňat je možno využít také trojplemenného křížení. Tento postup je již náročnější na organizaci chovu nebo vyžaduje spolupráci více chovatelů. Všechny postupy, jak dosáhnout co nejlepších výsledků, jsou do detailu popsány v odborné literatuře.

Bahnice, chovaná pouze pro produkci jatečných jehňat, je schopna poskytnout chovateli při velmi dobré úrovni chovu v průměru 1,4 – 1,5

jatečně upravená těla jehňat (JUT)

jatečného jehněte za rok. Při průměrné živé hmotnosti jehňat 35 kg při prodeji a ceně 45 Kč za kg živé hmotnosti je tržba za roční produkci od jedné bahnice cca 2 200 Kč.

Při chovu masných ovcí ve srovnání s ovci dojnými není nutno ovci věnovat pravidelný čas ráno a večer. Neznamená to však, že by nevyžadovaly každodenní péči a dozor. Při racionálním způsobu chovu je jeden člověk bez větších problémů schopen zvládnout 200–250 ks bahnic.

V České republice v dnešní době hospodaří celá řada zkušených chovatelů, kteří ovce chovají různými systémy, každý podle vlastních specifických podmínek. Kontakty na všechny chovatele jsou k dispozici na Svazu chovatelů ovcí a koz.

Mléko

Dojení ovcí a zpracování ovčího mléka má v Beskydách dlouhou tradici. Ovce zde byly chovány salašnickým způsobem na hřebenech hor, kde se také dojily a získané mléko se v kolibách zpracovávalo.

Ovčí mléko se skládá z vody a sušiny. Hlavními složkami sušiny jsou mléčný tuk, bílkoviny, laktóza (mléčný cukr) a minerální látky. Kromě toho obsahuje ovčí mléko vitamíny a enzymy. Celkově má ovčí mléko v porovnání s mlékem kravským průměrně dvojnásobný obsah tuku, asi o 75% vyšší obsah bílkovin, přibližně stejný obsah laktózy a nepatrně vyšší obsah minerálních látek. V tabulce je uvedeno podrobnější srovnání v zastoupení jednotlivých složek u vybraných druhů savců.

mléko	sušina	tuk	bílkoviny	laktóza	min. látky
mateřské	11,8	3,0	2,1	6,5	0,2
krávy	13,1	4,0	3,5	4,8	0,8
kozy	13,1	4,1	3,8	4,4	0,8
ovce	21,3	8,9	6,3	5,0	1,0

průměrné složení mléka vybraných druhů savců v %
 Ovčí mléko se zpracovává na hrudkový sýr, který se může dále udit nebo se z něj vyrábí bryndza, oštepky a parenice. Ze syrovátky se dále vyrábí žinčica. Tradice výroby ovčího sýra byla u drobných chovatelů na Valašsku zachována, zejména u chovatelů Východofrýských ovcí. Tato domácí výroba ale není

ve většině případů legalizována a sýry nemohou být prodávány do obchodní sítě a nejsou tedy ani odpovídajícím způsobem zhodnoceny.

Podmínkou pro legalizaci výroby je splnění hygienických podmínek při získávání a zpracování mléka. Hlavní podmínkou výroby sýra pro prodej do obchodní sítě je pasterizace mléka, použitého k výrobě sýra. Splnění těchto podmínek vyžaduje dosti velkou finanční investici, která může být pro farmáře důvodem, který ho od chovu ovcí s produkcí mléka odradí. Nabízí se však možnost výkupu mléka od jednotlivých chovatelů a zpracování v jedné sýrárně. Tato možnost nabízí chovateli podstatně zintenzivnění chovu ovcí a během sezóny dojení stálý příjem peněz. Jedinou podmínkou je hygienické získání mléka, tedy dojení strojem a zchlazení na teplotu 5-7°C.

hrudkový sýr

Tržní produkce mléka se u bahnic pohybuje od 120 do 150 l za dojnou sezónu (květen – září). Při výkupní ceně mléka cca 20 Kč/l by se tedy tržba za mléko od jedné bahnice měla pohybovat kolem 2 400 Kč. Pracovní náročnost při strojním dojení není vysoká. Jeden člověk je schopen při klidném pracovním tempu podojit 100 ovcí za 1 hodinu. Dojení se provádí dvakrát denně, denní časová náročnost obsluhy stáda 100 ks ovcí je tedy 2 hodiny dojení a 1–2 hodiny příprava, mytí a desinfekce dojícího zařízení.

Bahnice produkující mléko poskytne chovateli tržbu za mléko a za jehňata. Při dobré chovatelské úrovni je tedy možno utržit za produkci od jedné bahnice až 4 000 Kč. Tržba od jedné dojné bahnice tedy představuje skoro dvojnásobnou tržbu, kterou je možno získat od

strojní dojení ovcí

bahnice chované pouze pro produkci jatečných jehňat.

U dojných ovcí je potřeba provádět důslednou selekci na produkci mléka, zdravotní stav a tvarové vlastnosti vemene. Tvarové vlastnosti vemene jsou důležité pro strojní dojení a odvíjí se od nich celková náročnost práce při dojení.

Informace o podmínkách zpracování mléka v malých zpracovnách, o nárocích na vybavení provozu a ostatních podrobnostech týkajících se výroby potravin poskytne příslušná veterinární správa.

Informace o výkupu ovčího mléka, dojících zařízeních a celkovém systému chovu ovcí s produkcí mléka lze získat u chovatele Josefa Ondrucha, 756 27 Valašská Bystřice 607, tel: 571 646 449, e-mail: j.ondruch@worldonline.cz.

Vlna

Vlna byla do nedávné doby základním zdrojem příjmů chovatelů ovcí. Zpracovatelské podniky byly direktivně nuceny domácí vlnu vykupovat a zpracovávat, i když to byla vlna hrubších nevyrovnaných sortimentů. Vysoká výkupní cena vlny byla uměle udržována a dala se chápat jako forma státní dotace chovu ovcí. Po roce 1990 se situace na trhu s vlnou zásadně změnila. Zpracovatelské podniky přirozeně

produkty z ovčí vlny

upřednostnily kvalitní vlnu jednotného sortimentu ve velkých dodávkách za cenu na světovém trhu, tzn. 20-30 Kč za kg potní vlny. Všechny tyto okolnosti vedly ke zhroucení domácího trhu s vlnou. Chovatelé ovcí na tuto situaci reagovali odklonem od chovu vlnářských plemen a začali chovat plemena s kombinovanou užitkovostí nebo plemena masná.

Nicméně každá ovce se musí minimálně jednou za rok ostříhat, a tím stále trvá problém realizace vlny. Vlna jemných sortimentů je v současnosti prodejná za 10-25 Kč za kg, a to jen ve větším objemu. Vlna sortimentů hrubších, což se týká vlny produkované ovci chovanými na Valašsku, je v malých množstvích v podstatě neprodejná. K záporům se často přidává to, že se jedná o vlnu zakrmenou a znečištěnou. Takovou vlnou se zpracovatelům vůbec nevyplatí zabývat. Prvním předpokladem prodeje vlny je tedy takové zvýšení chovatelské úrovně, aby ostříhaná vlna byla co nejčistší. Druhým předpokladem je obchodování s větším množstvím vlny, tedy obchodování s vlnou pocházející od většího počtu chovatelů. Ani po přijetí těchto opatření však není možné změnit skutečnost, která platí pro celou republiku, a to že tržba za prodanou vlnu pokryje pouze náklady na ostříhání ovcí. Chovatel má možnost vyprodukovanou vlnu lépe zhodnotit výměnou potní vlny za výrobky, které pak sám prodává.

Zpracováním vlny na přikrývky a podobné výrobky se zabývají firmy:

- KVD spol. s r.o., 756 01 Hovězí, tel: 571 445 186,
- PROP, Rybníčky 25, 741 01 Nový Jičín,
- M-tex, 739 12 Čeladná,
- Jaspis, Zborovská 49, 741 01 Nový Jičín.

Jednou z cest uplatnění vlny hrubších sortimentů je **využití vlny k tepelné izolaci budov**. Touto výrobou se zabývá Firma Císař, Starý Samechov 13, 285 22 Zruč nad Sázavou, tel: 327 531 821, 604 820 581, e-mail: firmacisar@seznam.cz.

Okrajovou možností je ruční domácí zpracování na vlněné výrobky. Základní technikou ručního zpracování vlny je plstění, kterým je možné vyrobit klobouky, čepice, papuče a mnoho dalších výrobků. Tradičním zpracováním je výroba příze na pletení nebo tkaní. Vlnu je možno různě barvit. Při ručním zpracování není omezena fantazie zpracovatele. Tato práce není náročná na vybavení, ale vyžaduje velké množství času. Zhotovené výrobky jsou však líbivé a uživateli oblíbené.

Potřeby pro ruční zpracování vlny je možno objednat na adrese: **Daniela Linhartová, DALIN Praha s.r.o.**, Rezlerova 281, 109 00 Praha 10, tel/fax: 278 606 304, 605 256 336, www.dalin-praha.cz, e-mail: dlinhartova@dalin-praha.cz.

Kolovraty je možno také objednat a zakoupit v prodejně Valašského muzea v Rožnově pod Radhoštěm.

Kůže

Prodat je možno pouze kůži kvalitní. Kvalita kůže se může znehodnotit nekvalitní stříží, špatným ustájením, nevhodným krmením, značením ovci nevypratelými barvami nebo výskytem parazitů. Kvalita je podmíněna výživným stavem a kondicí zvířat, správným stažením a konzervací. Platí zásada, že správným ošetřením se dá zhodnotit i kůže méně kvalitní a naopak i nejkvalitnější kůži lze špatným ošetřením zcela zničit. Před stahováním je potřeba kůži pečlivě nařezat tak, aby měla po stažení pravidelný tvar. Při vlastním stahování je nutno dbát na čistotu kůže, tedy aby na ní nebyly blány, lůj a v nejhorším případě i kusy masa. Po stažení se musí kůže nechat vychladnout řemenem vzhůru. Vlastní konzervaci provedeme buď sušením, nebo solením. Spotřeba soli na jednu kůži je 1 kg.

Vlastní činění je lépe přenechat profesionálním dílnám. Ve vysoké kvalitě provádějí **činění kůží** firmy:

- **S a B Hašpica**, 763 12 Vizovice, tel: 577 452 803,
- **RAMOS**, 756 42 Choryně 148, tel: 571 636 156, 602 730 148.

Srovnání ovcí se skotem

Ve srovnání s chovem masného skotu je chov ovcí méně náročný na počáteční investice a tyto investice se začnou mnohem rychleji navracet díky kratší době nástupu chovné dospělosti, tedy době zařazení do plemenitby, a mnohem kratší době potřebné k dosažení jatečné zralosti zvířat. Jehnice poprvé zapouštíme ve věku 10-12 měsíců u raných plemen, u ostatních plemen ve věku 16-18 měsíců. Jalovice se poprvé zapouští ve věku 18-21 měsíců. Březost u ovcí trvá 5 měsíců (150 dní), u skotu 9 měsíců (285 dní). Doba potřebná pro dosažení jatečné zralosti je u jehňat 5–6 měsíců, u skotu 15–18 měsíců. První tržba za prodej jatečných zvířat se u ovcí dostaví za 22 měsíců a u skotu až za 48 měsíců.

Další výhodou ovcí proti skotu je, že v zimním období se chová pouze základní

stádo, tzn. bahnice, jehnice pro obnovu stáda a berani. Jatečná jehňata maximálně využijí pastvy v letním období a na podzim jsou prodána a porážena. Oproti skotu je tedy výrazná úspora krmiv v zimním období potažmo nákladů na jejich výrobu. Nezanedbatelné jsou také nižší náklady na ošetřování zvířat.

Při manipulaci s ovceci nehrozí pracovníkům prakticky žádné nebezpečí, kdežto při manipulaci se skotem musí dbát personál maximální opatrnosti.

Intenzivní pastvou skotu na svažitých pozemích dochází rovněž k nesrovnatelně většímu tlaku končetin na zapojený drn. Celistvost drnu se tak značně naruší a obnažuje se holá půda. Tím se vytváří prostor pro agresivní plevely (šťovík, pcháč apod.), na svažitých pozemcích se rovněž zvyšuje nebezpečí eroze půdy.

V posledních letech se u nás prosazuje systém společné pastvy ovcí, skotu a popř. i koní. Tento systém dokonale využívá produkčního potenciálu pastevního porostu, napomáhá udržení druhové rozmanitosti rostlin a živočichů v pastevním areálu a přispívá také k pohodě zvířat.

Při chovu ovcí je riziko onemocnění, a tím snížení produkce popř. úhynu, rozloženo na více zvířat. Podle přepočtového koeficientu odpovídá jedné krávě 5 kusů bahnic. Jestliže se u krávy, chované bez tržní produkce mléka, objeví problémy s reprodukcí, je chována jeden rok, aniž by poskytla nějakou produkci. Pravděpodobnost, že se vyskytnou problémy s reprodukcí u pěti bahnic najednou, je velice malá. Rovněž může dojít k tomu, že tele onemocní, narodí se mrtvé nebo uhynie v pozdějším věku. Počítáme-li u ovcí s plodností 140–150%, narodí se od pěti bahnic 7–8 jehňat. Je málo pravděpodobné, že by se za normálních okolností všechna jehňata narodila mrtvá nebo uhynula.

Výhodou chovu ovcí oproti skotu je, že zákon umožňuje provádět tzv. domácí porážky, tedy že si chovatel může porazit vyprodukované zvíře pro vlastní potřebu. Porážka by však měla probíhat v souladu se zákonem na ochranu zvířat (zákon 246/1992 Sb.), tzn. že by se při porážce mělo se zvířaty zacházet humánně. Podle zákona se musí zvíře před porážkou omráčit (ovce mechanickým úderem na temeno hlavy), a pak až následuje vykrvení. Amatérští řezníci často tento postup nedodržují. Odpad vzniklý při porážce ovcí je podle zákona možno zlikvidovat tak, že se zakope do dostatečné hloubky.

Na druhou stranu je ovce mnohem náročnější na kvalitu krmiv a způsob

ošetřování. Ovce má v poměru k délce těla delší trávicí trakt než skot (skot 1:20, ovce 1:27). Díky tomu dokáže maximálně využít i méně hodnotná krmiva, nesmí však být zaplísňená, namrzlá apod. Skot je v tomto ohledu mnohem méně náročný.

Ovce se na rozdíl od skotu mohou stát snadnější kořistí velkých šelem, které se v posledních letech v Beskydech objevují. Proto chov ovcí vyžaduje, aby chovatel zvolil vhodná opatření k ochraně svého stáda v lokalitách, kde se velké šelmy vyskytují.

Plemena ovcí a jejich kříženci

Od roku 1990 došlo k výrazným změnám užitkového zaměření chovu ovcí. Dnes již v ČR prakticky nejsou chována plemena vlnářského typu, kterých bylo v roce 1990 více než 60% z celkového stavu. Chovatelé se zaměřili na plemena s kombinovanou užitkovostí (57%), na plemena masná (37%) a plemena plodná a dojná (6%).

Pro chov v horských a podhorských oblastech jsou vhodná plemena chovaná tradičně v horách, přizpůsobená tradičnímu karpatskému způsobu chovu, tzn.

východofríské ovce

v letním období jsou ovce trvale na pastvě a v zimním období, které trvá v průměru 150 dní, jsou ustájeny. Bahnění u tohoto způsobu chovu probíhá v období leden – únor. Tato plemena je vhodné používat v mateřské pozici, tzn. že je vhodné na bahnice těchto plemen připouštět berany masných plemen. Při křížení se dosahuje heterózního efektu, takže jehňata jsou odolnější, lépe rostou a jsou zmasilejší než jehňata čistokrevná.

Ve vsetínském okrese jsou tradičně chovány ovce odvozené od původní valašské ovce, která byla v průběhu minulého století pro zlepšení masné, vlnářské i mléčné užitkovosti zušlechťována několika plemeny. Populace ovcí chovaných na Vsetínsku má dnes v sobě velký podíl krve ovce Východofríské, která je považována za jedno z nejužitkovějších plemen díky své vysoké plodnosti (200 %), ale hlavně vynikající mléčnosti. Tyto ovce jsou tedy výborný výchozí materiál pro chovatele vlastníci menší stáda o velikosti do 50 ks bahníc.

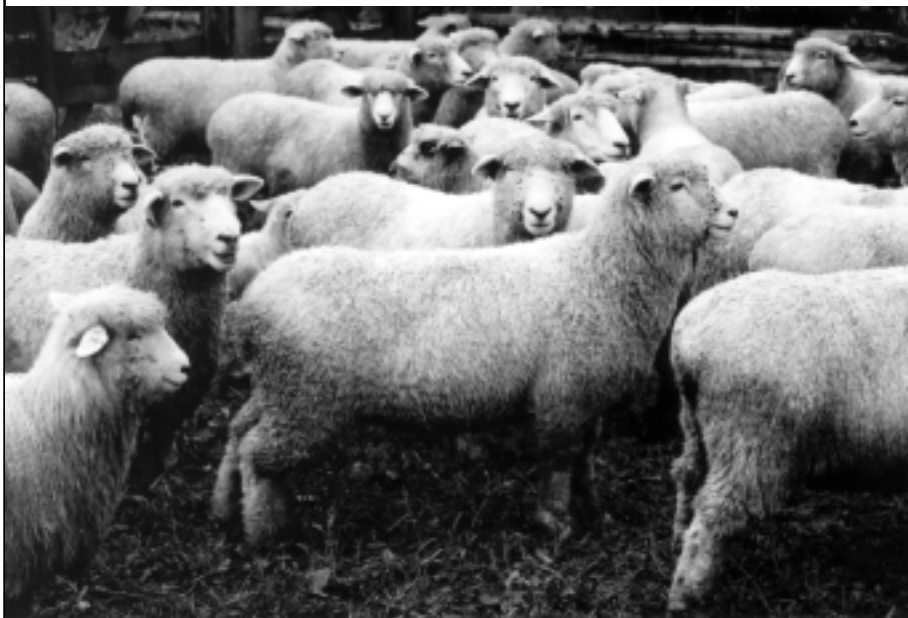
Pro menší stáda v horských oblastech je rovněž vhodné plemeno Bergschaf, pocházející z Alp. U tohoto plemene je možno uplatnit systém chovu s trojím bahněním za dva roky, který výrazně zvýší efektivnost, ale je náročnější na celou organizaci chovu.

Pro chov většího počtu ovcí v horských a podhorských oblastech je vhodné zvolit typicky stádová plemena jako je Zušlechtěná valaška, Šumavská ovce a Cigája. Plemeno Merinolandschaf je výborným mateřským plemenem, je však vhodné spíše do mírnějších podmínek. Stejně jako u plemene Bergschaf je u tohoto plemene možné uplatnit systém trojího bahnění za dva roky. K chovu je možno doporučit Romanovskou ovci, která je plemenem typicky plodným. Plemenem, vhodným pro chov celoročně bez přístřeší, je Romney marsh.

Jestliže chovatel zvolí jako cestu intenzifikace chovu křížení, je možné použít v otcovské pozici masná plemena Suffolk, Texel, Oxford down a Charollais. Při chovu těchto otcovských plemen v čistokrevné formě je nutné zohlednit, že pocházejí z Velké Británie, Holandska a Francie, tedy ze zemí s daleko mírnějším klimatem. V těchto zemích se ovce chovají tzv. anglosaským způsobem, což je chov ovci trvale na pastvinách s bahněním v období nárůstu pastvy, tedy v měsíci dubnu. Proto je nutno počítat s tím, že karpatský způsob chovu nebude těmto ovцам příliš vyhovovat.

Pro mléčnou produkci je vhodná Východofříská ovce, nevhodná ovšem do velkých stád, dále tradiční Zušlechtěná valaška, Cigája nebo Šumavská

ovce Romney marsh

ovce. Na Slovensku se v posledních letech zušlechťují ovce pro produkci mléka francouzským plemenem Lacaune, které je stádové a vyniká výbornou mléčností.

Vyjmenovaná plemena jsou dokonale popsána v odborné literatuře, která je na našem trhu dostupná a kterou by měl každý chovatel před založením chovu prostudovat. Ovšem nejlepší je kontaktovat přímo chovatele, který již má s chovem určitého plemene zkušenosti.

Zákony týkající se chovu ovcí

Chovatel je povinen dodržovat zákony, které se na něj jako na chovatele hospodářských zvířat vztahují. Jedná se zejména o Zákon o ochraně zvířat, Zákon o veterinární péči, Zákon o krmivech a Zákon o šlechtění, plemenitbě a evidenci hospodářských zvířat. Chovatelům hospodářským ekologickým způsobem k těmto zákonům přibývá ještě Zákon o ekologickém zemědělství.

Zákon o ochraně zvířat

V České republice je v platnosti zákon České národní rady číslo 246/1992 Sb. (jako republikace v úředním znění pod číslem 167/1993 Sb., ve smyslu změn a doplňků provedených zákonem 162/1993 Sb.) a jeho prováděcí vyhlášky (zejména vyhláška 245/1996 Sb. o manipulaci na jatkách a způsobu zabíjení), který upřesňuje podmínky pro jednotlivé faktory chovu. Tento zákon se vztahuje na všechna zvířata. Zakazuje týrání a všechny formy jeho propagace, pokud byly způsobeny, byť i z nedbalosti, člověkem. Za týrání, které by mohlo nastat u chovatelů ovcí se považuje:

- omezování výživy a napájení nebo podávání závadné potravy,
- bezdůvodné omezování pohybu,
- používání podnětů nebo pomůcek vyvolávajících bolest,
- podávání přípravků a provádění krvavých zákroků a injekčních aplikací bez souhlasu veterináře,
- zasahování do průběhu porodu způsobem, který neodpovídá jeho obtížnosti,
- usmrcení zvířete způsobem působícím nepřiměřenou bolest nebo utrpení, opuštění nebo vyhnání zvířete s úmyslem se jej zbavit.

Chovatel je povinen umožnit pracovníkům orgánů ochrany zvířat vstup do objektů chovu, obchodu se zvířaty, přepravy a porážky nebo provádění pokusů.

Dojde-li k poranění zvířat v důsledku nevhodné technologie, je chovatel

povinen ji změnit. Dále je povinen minimálně jednou denně prohlížet technologická zařízení a ihned odstranit případné závady, mít k dispozici pomůcky k okamžitému poskytnutí první pomoci, eventuelně omráčení a vykrvení zvířete.

Zákon o veterinární péči

Ten nařizuje, že chovatel je mimo jiné povinen:

- chovat zvířata způsobem, v prostředí a podmínkách, které vyžadují jejich biologické potřeby, fyziologické funkce a zdravotní stav,
- sledovat zdravotní stav, bránit vzniku a šíření nálezů, včas poskytovat první pomoc a požádat o odbornou veterinární pomoc,
- zabezpečit provádění veterinární kontroly a poskytnout součinnost při provádění nařízených veterinárních opatření,
- podávat veterinární přípravky jen se souhlasem veterináře,
- zajistit identifikaci a evidenci zvířat.

Pokud je chov veden pro účely podnikání je chovatel povinen:

- oznámit tuto činnost v předstihu 7 dní příslušné veterinární správě,
- vést záznamy o použitých veterinárních přípravcích a dodržovat jejich ochranné lhůty.

Zdravotní nezávadnost živočišných produktů

Živočišné produkty musejí odpovídat požadavkům veterinárního zákona a zákona o potravinách (110/1997 Sb.) a zvířatům, jejichž produkty jsou určeny pro výživu lidí, lze podávat jen látky a léčiva povolená předpisy (zákon 91/1966 Sb. o krmivech, zákon 79/1997 Sb. o léčivech).

Každý, kdo uvádí do oběhu maso nebo orgány jatečných zvířat, může tak učinit až po vyšetření. Mléko a výrobky z něj musí pocházet od zvířat, jejichž zdravotní stav, způsob chovu a výživy neovlivňují nepříznivě jeho zdravotní nezávadnost a je mlékárensky ošetřené. Požadavek

neplatí, pokud schválený technologický postup vyžaduje použití mléka neošetřeného.

Syrové (neošetřené) mléko lze se souhlasem okresní veterinární správy prodávat v místě výroby přímo spotřebiteli, který jej však nesmí dále uvádět do oběhu nebo k poskytování stravovacích služeb. Při podávání žádosti a každé změně v chovu nebo technologii, která by mohla ovlivnit zdravotní nezávadnost, a nejméně jednou za 6 měsíců je třeba zajistit laboratorní vyšetření mléka.

Krajská veterinární správa pro zlínský kraj:

- **Inspektorát Zlín**, Lazy 654, 760 01 Zlín, tel.: 571 431 216

- **Inspektorát Vsetín**, Smetanova 1484, 755 01 Vsetín, tel.: 571 412 033

Krajská veterinární správa pro Moravskoslezský kraj:

- **Inspektorát Frýdek-Místek**, Sadová 1158, 738 01 Frýdek-Místek,
tel.: 558 631 316

Zákon o ekologickém zemědělství

Ekologičtí zemědělci se řídí zákonem 242/2000 Sb. a jeho prováděcí vyhláškou 53/2001. Chovu hospodářských zvířat se týkají zejména ustanovení § 14. Chovatel je povinen:

- chovat pouze druhy a plemena adaptovaná na místní podmínky s ohledem na jejich zdraví a využívat přirozené systémy chovu, zachovávat podmínky pohody a ochrany před utrpením,
- používat pouze schválená krmiva a doplňkové látky a výživu zajišťovat přednostně produkcí krmiv z víceletých pícnin a trvalých travních porostů,
- používat léčiva a veterinární přípravky pouze za stanovených podmínek (tedy nikoliv preventivně, ale jen v případě onemocnění),
- zajistit ustájení a životní podmínky odpovídající jejich etologickým a fyziologickým potřebám,
- vytvářet podmínky pro ochranu zdraví a prevenci onemocnění, chov je limitován stavem 1,5 DJ na 1 ha zemědělské půdy, chov zvířat na trvalých travních porostech je limitován stavem 1 DJ na 1 ha zemědělské půdy,
- zajistit reprodukci při uzavřeném obratu stáda přednostně přirozenou plemenitbou, při použití léčiv se prodlužuje jejich ochranná doba na dvojnásobek,
- je zakázáno z jiných než zdravotních důvodů používat zákroky které mění vzhled nebo funkci jednotlivých orgánů zvířete s výjimkou označování zvířat, kastrace samců mladších 8 týdnů, kupírování ocasů u jehňat do 8 týdnů věku, chovat zvířata trvale ustájená bez přístupu do výběhu nebo pastvu,

- trvale vázat zvířata, krmit jehňata sušenými mléčnými náhražkami,
- používat hormonální přípravky a přípravky k synchronizaci říje a metody přenosu embryí,
- délka krmného žlabu musí dosahovat 0,40 m/kus,
- ostříhané ovce se nesmí vyhánět v době nepříznivých klimatických podmínek,
- u rohatých plemen se nesmí používat ohrazení z pletiva,
- minimální počet chovaných zvířat jsou 3 kusy (požadavek zachování potřeb stádového pudu),
- odstav jehňat je možný až po 45 dnech.

Ustájení ovcí

Ustájovací prostory pro ovce by měly být vybudovány s co nejnižšími náklady. Měly by být dostatečně prosvětlené a vzdušné, ale bez průvanu. Obecně platí, že ovčím nevadí nízké teploty, ale nesnášejí vlhko a průvan. Chovatel by měl při přípravě ustájovacích prostor dokonale zvážit požadavky zvířat a měl by se snažit tyto požadavky maximálně respektovat. Rovněž by se měl snažit o to, aby ustájovací prostory připravil tak, aby co nejvíce usnadnil a minimalizoval svou ruční práci. Nejedná se pouze o krmení, ale také následně

ovce chované celoročně na pastvě, plemeno Suffolk

o vyklizení podestýlky. Plocha stáje potřebná pro jednu bahnici se dvěma jehňaty je 1,3 – 1,5 m². V ekologickém chovu jsou to minimálně 2 m². Chovatel by měl pro své ovce rovněž připravit dostatečný počet krmných míst. Obecně je možno říci, že počet krmných míst se rovná počtu chovaných ovcí.

Pro ustájení ovce je rovněž dobré připravit výběh, který v jarním období poslouží i k návyku na pastvu. Pro ekologicky chovaná zvířata je možnost volného pohybu venku podmínkou.

Ovce je možné taky chovat celoročně bez přístřeší. Tento způsob se v ČR stále více prosazuje a chovatelé, kteří takto ovce chovají, dosahují vynikajících výsledků.

Zimní krmení ovcí

Ovce je přežvýkavec, proto by naprostou většinu krmné dávky měla tvořit objemná krmiva. S jadrnými krmivy by chovatel měl hospodařit velice uvážlivě, protože jsou drahá. Snahou je maximální využití objemných krmiv

a zkrmování jádra pouze v kritických obdobích roku. Obecně platí, že nekvalitní objemná krmiva jsou těžko nahraditelná krmivy jadrnými. Nadměrné zkrmování jádra je nevhodné pro trávicí trakt přežvýkavců a je také velkou finanční zátěží. Cílem by mělo být dosáhnout přiměřené uživatelské ziskovosti zvířat za co nejnižších nákladů. Ovce je velice náročným zvířetem na kvalitu krmiva. Je naprosto nevhodné zkrmovat ovcím

zaplísňené seno nebo namrzlé okopaniny. Zejména u březích bahnic může dojít ke zmetání plodu.

Základem zimní krmné dávky by mělo být kvalitní seno, travní siláž, popř. okopaniny. Bahnicím ve druhé polovině březosti a rostoucím zvířatům je možno přidávat jadrná krmiva. Vhodnou obilninou je oves nebo ječmen. Zrno může být zkrmováno celé nebo upravené. Z úprav vyhovuje ovcím více mačkání než rozemletí zrna.

Během pastevního i zimního období by ovce měly mít volný přístup k vodě, soli a minerálům. Ukazatelem správnosti krmné dávky je kondice zvířat.

U ovcí, které jsou ve vlně, není počáteční zhoršení kondice na první pohled viditelné. Při manipulaci s ovci je dobré jejich kondici ověřit pohmatem např. na krajinu beder. Přirozené je, že u bahnic se po obahnění kondice zhoršuje. V jiném období je zhoršení kondice stáda signálem, že došlo k chybě ve výživě nebo mohlo dojít ke zdravotním problémům. Na tento signál by chovatel měl reagovat co nejdříve, protože dostat zvíře zpět do dobré kondice je otázkou minimálně období jednoho měsíce.

Při zakládání krmiva je potřeba zvolit takový systém aby nedocházelo k zakrmení vlny, tzn. znečištění vlny jemnými částmi krmiva, které se při zpracování těžko odstraňují. Taková vlna pak ztrácí textilní hodnotu a stává se neprodejnou.

Pastva ovcí

Pastva je pro přeživkavce, kterými jsou i ovce, nejpřirozenějším způsobem příjmu potravy. Pastevně chovaná zvířata mají pevné zdraví, což je předpokladem dobré užitkovosti. Dobrá organizace pastvy je základem úspěšnosti chovu.

Nejprve je nutno vyhodnotit úživnost pozemků a stanovit jejich optimální zatížení. Zatížení pastvin se vyjadřuje v počtu DJ (dobytčích jednotek) na 1 ha. Jedna DJ je 500 kg živé hmotnosti. Jednotlivé druhy hospodářských zvířat mají stanoveny koeficienty přepočtu na DJ. Pro bahnice, berany i jehňata je stanoven jednotný koeficient 0,15 DJ. Obecně je možno říci, že pro podmínky podhorských a horských regionů je optimální zatížení pozemků $0,8 - 1 \text{ DJ} \cdot \text{ha}^{-1}$, tzn. 5 - 6 ks bahnic na 1 ha. S nadmořskou výškou kvalita a úživnost travních porostů klesá, je tedy nutné úměrně ke kvalitě porostu snižovat jeho zatížení. Pro poskytnutí podpory na údržbu TTP stanovilo Ministerstvo zemědělství ČR minimální a maximální zatížení pozemků. V ekologickém zemědělství je možno pozemky zatížit maximálně $1 \text{ DJ} \cdot \text{ha}^{-1}$.

V podmínkách našeho horského regionu se využívání pozemků řídí také jejich svažitostí, což je nejvýznamnější faktor ovlivňující využití zemědělské mechanizace. Mechanizaci nepřístupné pozemky se tedy využívají pouze jako pastviny. Na přístupných pozemcích se sklídí seno a následně se využívají pro pastvu zvířat. Doporučuje se využívání pozemků v určitém cyklu obměňovat,

tzn. jeden rok pozemek využít na pastvu a druhý rok sklídit první seč a následně pozemek vypást. Tato změna využívání má příznivý vliv na složení porostů a na jejich kvalitu, je však v horských podmínkách v naprosté většině případů nemožná.

Při systému oplůtkové pastvy je potřeba podle přírodních podmínek racionálně rozvrhnout a vybudovat jednotlivé oplůtky. Nejedná se pouze o svažitost pozemků, ale také o zdroje vody a možnost úkrytu (stromy a keře). Přírodní zdroj vody na pastvině ušetří chovateli mnoho práce, času i nákladů. Je potřeba také zvážit a naplánovat celý systém rotace pastevních pozemků během pastevní sezóny a oplůtky vybudovat tak, aby byla manipulace se zvířaty během roku co nejjednodušší. Při chovu větších stád je nutné vybudovat zařízení, které slouží k manipulaci se stádem při střížích, odčervování, odběrech krve, třídění ovcí.

Během pastevní sezóny je potřeba dbát na to, aby ovce měly stálý volný přístup k vodě, soli a minerálním lizům. Na začátku pastevní sezóny je dobré ovčím poskytnout liz s obsahem hořčiku.

Vhodná je kombinovaná pastva ovcí a skotu. Skot spásá vyšší pastevní porost a připravuje tak vhodný porost pro pastvu ovcí, které spásají trávu vysokou jen několik centimetrů. Pokud chovatel chová skot i ovce, je lepší zorganizovat pastvu tak, aby se na pastvinu dostaly oba druhy zvířat, než tyto druhy od sebe radikálně oddělovat. Toto střídání prospěje zejména ovčím, protože budou mít pastvu, která jim maximálně vyhovuje výškou porostu.

Oplocení pastvin

Mezi chovatelská zařízení patří oplocení pastvin, pokud se chovatel rozhodne k oplůtkovému systému pastvy. Ve srovnání s tradiční pastvou ovcí, na které dohlíží ovčák, je oplůtkový systém náročnější na počáteční investice, ale je mnohem méně náročný na pracovní sílu, která je v současnosti stále dražší. Chovatel má výběr z několika variant oplocení.

Snad nejjednodušší a nejlevnější systém je vybudování ohrad z odpadního dřeva. Plot však začne brzy chátrat a bude potřeba jej udržovat a obnovovat. Další možností je použití elektrického ohradníku. V tomto případě je možné

se rozhodnout pro elektrické lanko, respektive dvě lanka nad sebou, nebo elektrickou síť. Aby byla elektrická ohrada spolehlivá, je ji nutno udržovat pod napětím min. 3000 V, jinak z ní ovce ztrácejí respekt. Nezbytné je tedy udržování nízkého travního porostu pod ohradou. Důležité je rovněž dokonalé uzemnění zdroje impulsů. Výhodou je mobilnost a variabilita.

Nejnákladnější, ale nejspolehlivější a na údržbu nejméně náročné je vybudování stabilní ohrady z uzlíkového pletiva. Pletivo má životnost nejméně 20 let. O náročnosti údržby rozhodují použité kůly, na které je pletivo upevněno. Nejvíce vydrží kůly kovové, jsou ale nejdražší. Proto je možno doporučit kůly z dubového dřeva, jejichž životnost je minimálně 15 let. Optimální vzdálenost mezi jednotlivými kůly je 3-5 m. Pro ovce zcela postačí výška pletiva 1 m. Budovat vyšší ohradu je naprosto zbytečné, navíc se tato ohrada stává nepřekonatelnou překážkou jak pro zvěř, tak i pro člověka.

Pro vybudování oplůtků na velké výměře je dobré použít tzv. novozelandský systém oplocení. Tento plot je z dubových kůlů, které jsou od sebe vzdáleny 6-10 m a mezi nimi jsou nataženy dráty, z nichž některé jsou pod napětím a některé plní pouze mechanickou funkci. Tento systém oplocení je vhodný pro pastvu ovcí, skotu i koní. Podle druhu pasených zvířat jsou zvoleny i rozteče mezi jednotlivými dráty. Bohaté zkušenosti s tímto systémem oplocení mají chovatelé v Bílých Karpátech.

Informace o novozelandském systému oplocení je možno získat u Ing. Jana Švédy, Nad Březinkou 5100, 760 01 Zlín, tel: 577 219 486. Ing. Jan Švéda je zároveň zemědělským poradcem se zaměřením na pastinářství, chov skotu, ovcí a koní a minimalizaci nákladů v chovu těchto zvířat.

pastva ovcí v elektrickém ohradníku

pastva ovcí v elektrické síti

PASME OVCE, VALAŠI

oplocení pastvy uzlíkovým pletivem

novozélandský systém oplocení

Potřeby pro pastvu v elektrických plotech dodávají firmy:

- **Moravian Klas spol. s r.o.**, 756 24 Bystřička 33, tel: 571 443 393, e-mail: morklas@cmail.cz,

- **Ketris s.r.o.**, Valchařská 36, 614 00 Brno, tel/fax:545 214 121, mobil 602 737 002, 602 703 100, e-mail: ketris@ketris.cz, www.ketris.cz.

Tyto firmy dodávají kromě potřeb pro pastvu také kompletní sortiment ostatních chovatelských potřeb.

Uzlíková pletiva dodávají firmy:

- **Pilecký - prodej a montáž plotů**, tel: 318 593 878, 318 593 848, 602 276 653, e-mail: gejdos@centrum.cz

- **WIRE Metal**, Tyršova 331, 517 54 Vamberk, tel: 494 544 123, mobil 603 236 042,

- **DOPS spol. s r.o.**, Třída TGM 55, 552 03 Česká Skalice, tel/fax: 491 451 184, e-mail: dops@dops.cz, www.dops.cz.

Ošetření pastvin

Pastevním porostům je potřeba věnovat mimořádnou pozornost a péči, neboť pastva je pro zvířata během pastevního období základním zdrojem potravy a bez dostatečné výživy není možné dosáhnout optimálního výsledku. Je mnohem levnější postarat se dokonale o pastevní porost, než nakupovat drahá jádrná krmiva. Nejdůležitějším opatřením pro udržení dobré kvality pastevního porostu je minimálně jednou během pastevní sezóny posečení nedopasků. Běžná praxe je, že se stádo přemístí na pozemky, kde bylo sklizeny seno a narostla čerstvá kvalitní pastva, a na pozemcích vypasených se provádí ošetření. Tento zásah by měl následovat co nejdříve po přehnutí stáda do dalšího oplátku, nejlépe ihned. Časově tedy tato práce připadá na období konce června až konce července. Hospodář, který neseče nedopasky nebo je seče až v pozdější době, a to zejména kvůli dotaci na údržbu TTP, dělá velkou chybu. Neposkytuje svým zvířatům čerstvý a kvalitní zdroj potravy tím, že neodstraní staré části porostu a stébla, která zvířata stejně nespásají, a nedá prostor pro vytvoření nového kvalitního obrůstu. Zvířata tak sníží svou užitkovost. Z dlouhodobého hlediska zhoršuje kvalitu pastevního porostu tím, že dává prostor pro rozšíření těch druhů rostlin, které jsou pro zvířata méně chutné. Náprava takto znehodnoceného porostu trvá několik let. Posečené nedopasky není potřeba z pozemku odstraňovat, je to naopak velkou chybou. Rozkládající se nedopasky během krátké doby přerostou novým porostem a zapojí se znovu do koloběhu živin, který na pastvině funguje. Naprosto nevhodné je zahájit druhý pastevní cyklus bez toho, abychom posekli nedopasky.

Údržba pastvin se neprovádí jen z estetických důvodů, ale hlavně z důvodů čistě praktických, které se pak projeví na úspěšnosti chovu a finančním výsledku. Estetické důvody jsou pro chovatele až druhořadé, avšak pro údržbu krajiny velmi podstatné.

Hlavní chovatelské zásahy během ovčáckého roku

Cílem každého chovatele by mělo být zdravé, exteriérově vyrovnané stádo v dobrém kondičním stavu. U takového stáda lze dosahovat požadované užitkovosti.

Ošetření paznehtů

Tento zásah se provádí minimálně dvakrát ročně. Je ho vždy nutno provádět pečlivě tak, aby zbytečně nedošlo k poranění končetin ovci. V jarním období jsou paznehty často přerostlé, protože se ovce pohybovaly celé zimní období na hluboké podestýlce, tudíž jim chyběla přirozená možnost obrusu paznehtů. Přerostlé paznehty omezují pohyb zvířat a vedou ke zhoršení jejich kondice. Extrémně přerostlé paznehty způsobují deformace končetin. Může také dojít k zalomení paznehtu a poraněné místo se pak stává místem průniku infekce. Ovce pohybující se celé léto na pastvě si paznehty přirozeným způsobem obrušují. Na podzim je nutno provést pouze kontrolu a případnou korekci paznehtů.

U ovci se může vyskytnout hniloba paznehtů, již obvykle bývá postižena většina stáda. Při vzniku tohoto problému je potřeba paznehty ošetřovat stále až do vymýcení této choroby ze stáda. Po ošetření takto postiženého paznehtu je dobré aplikovat léčiva po předchozí konzultaci s veterinářem. Stádo je možno proti hnilobě paznehtů vakcinovat.

Odčervení ovci

U bahnic by se tento zásah měl provádět dvakrát ročně - na jaře (před začátkem pastevního období) a na podzim (před zimním ustájením zvířat). Jehňata je potřeba odčervovat i během pastevního období. Nejčastějším parazitem jehňat jsou tasemnice. Prvním příznakem napadení jsou bílé články tasemnic v ovčím trusu. Postupně začínají zvířata hubnout a objeví se u nich průjem. Takové stádium už je kritické a při absenci okamžitého zásahu končí úhynem zvířete.

Odčervovat je tedy nejvhodnější ihned po zjištění prvního příznaku. Volba druhu odčervujícího přípravku, jeho dávka a aplikace je na veterinárním lékaři.

Stříhání ovcí

Ovce masných plemen se stříhají jednou ročně. Ovce, které se na Valašsku v drobnochovech chovají, tedy kříženky různých plemen s velkým podílem Východofríské ovce, je dobré ostříhat dvakrát do roka. Jehňata a zejména chovné jehničky je dobré ostříhat co nejdříve a odstranit tak jehněčí vlnu, která podle zkušeností chovatelů omezuje mladá zvířata v růstu. Při stříhání ovcí by nemělo docházet k poranění ovcí, proto je dobré tuto práci svěřit zkušenému stříhači.

Příprava bahnic a beranů na připouštěcí období

Beran by měl být před připouštěcím obdobím ve výborné kondici, ne však přetučnělý. U bahnic je dobrá kondice před připouštěcím obdobím jedním z rozhodujících faktorů ovlivňujících úspěšnost chovu. Před a během připouštěcího období je dobré uplatnit lepší výživu bahnic, tedy přehnaní na čerstvou pastvu, popř. i přídavek jádra. Dobrá výživa během připouštěcího období příznivě ovlivňuje počet narozených jehňat. Ovce je zvíře sezónně polyestrické, tzn. že se řije v určitém období roku pravidelně opakuje. Toto období je spojeno se zkracujícím se světelným dnem, tedy na podzim. Říje se opakuje po 14–20 dnech (průměrně po 17 dnech).

Období březosti bahnic

Délka březosti ovcí je 150 dní. V tomto období je potřeba dbát nejvíce o správnou výživu bahnic. Bahnice musí mít dostatečný přísun živin nejen pro vývoj plodu, ale také pro tvorbu tělesných rezerv, které se spotřebují během období kojení. Základem je předkládat bahnicím kvalitní krmiva. V první

polovině březosti je to kvalitní pastva. Při nedostatku živin v tomto období dochází k odumření embryí, což se projeví na snížené plodnosti bahnic. Výživa ve druhé polovině březosti má vliv na vývin plodů a jejich životaschopnost po narození. Základem krmení je kvalitní seno, dále pak okopaniny, popř. jádro.

Bahnění

Ovce při bahnění nepotřebují v naprosté většině případů asistenci. Pokud to není nezbytně nutné, je lepší do porodu vůbec nezasahovat. Narozeným jehňatům se co nejdříve desinfikuje pupeční pahýl (přípravky Ajatin, Septonex apod.), aby se eliminoval výskyt zánětů pupku a kloubů, které se při zanedbání tohoto zákroku projeví u starších jehňat. Co nejdříve po narození se jehně musí napít mleziva, které zabezpečí jeho imunitu v raném věku. Čím později se jehně poprvé napije, tím méně je schopno obraných látek od matky přijmout. Chovatel je povinen jehňata do 72 hodin po narození označit plastovými ušními značkami.

ideální stav – bahnice se dvěma zdravými jehňaty

Odstav jehňat

U ovcí chovaných pouze pro produkci jatečných jehňat probíhá odstav až při prodeji. U beránek starších 120 dní je dobré sledovat jejich pohlavní aktivitu a včas je od stáda oddělit. U dojných ovcí probíhá odstav po návyku jehňat na pevná krmiva. Věk jehňat při tradičním odstavu se pohybuje od 50 do 80 dní. Správně provedený odstav je základem pro další růst jehňat.

Příprava ovcí na pastvu

Aby nedocházelo k průjemovým onemocněním, neměly by být u přežvýkavců náhle měněny krmné dávky. Proto by si měly ovce na pastvu alespoň jeden týden zvykat. Před vyhnáním na pastvu se tedy ovce nakrmí senem a během několika dní se postupně dávka sena snižuje. U ovcí chovaných celoročně na pastvině toto opatření samozřejmě odpadá.

Výběr zvířat k dalšímu chovu

Každý chovatel by si o svých zvířatech měl vést záznamy, které mu potom pomáhají při výběru nejlepších zvířat pro další chov. Je dobré si zaznamenat údaje o plodnosti bahnic, mateřských vlastnostech a zdravotním stavu. Na vybíráních zvířatech se hodnotí stupeň vývinu, exteriér (zejména pevnost končetin a celkové harmonické utváření těla) a ze záznamů o matce se zhodnotí genetické předpoklady pro budoucí užitkovost. Do chovu je dobré zařazovat pouze zvířata nadprůměrná, tím se užitkovost chovu stále zlepšuje, což vede i k ekonomickému efektu.

Výběr a nákup plemenného berana

Jedním z rozhodujících vlivů na úspěšnost chovu je výběr dobrého plemenného berana. Platí chovatelská poučka: PLEMENÍK JE PŮL STÁDA. Při výběru se nestačí zaměřit na exteriér a užitkové vlastnosti daného zvířete, ale také na užitkovost jeho předků.

Chovatel, který vlastní plemenného berana, má možnost požádat o dotaci na držení veřejného plemeníka používaného v přirozené plemenitbě, která je poskytována formou příspěvku na krmný den plemeníka. Touto dotací je podpořeno používání licentovaných plemenných beranů k plemenitbě. Použití licentovaných plemeníků i u užitkových chovů je také stanoveno Zákonem o plemenitbě hospodářských zvířat. Při výměně beranů se sousedním chovatelem je dobré si uvědomit, jestli k ní nedochází už po několikáté.

Plemenného berana je možno nakoupit na nákupních trzích plemenných beranů. Místa konání trhů a plemenná příslušnost nabízených beranů je vždy včas uveřejněna ve Zpravodaji Svazu chovatelů ovcí a koz.

Ovčácký pes

Dobře vycvičený ovčácký pes je dobrým pomocníkem ovčákovi a u větších stád se stává nepostradatelným. Při manipulaci s velkým počtem ovcí sjedná dobrý pes náležitý respekt stáda a nahradí minimálně jednoho člověka. V posledních letech začíná být v oblibě u chovatelů ovcí v ČR plemeno psů Border collie. Tito psi jsou po staletí šlechtěni a pečlivě selektováni pro práci s hovězím dobytkem a ovci.

Psi bránící stádo

Z plemen vhodných pro obranu stáda proti šelmám je to hlavně Slovenský čuvač, Kavkazský ovčák, Anatolský pastevecký pes, Jihoruský ovčák a další plemena.

Bližší informace týkající se ovčáckých psů lze získat na adrese: Česká asociace ovčáckých psů.

Ing. Radko Loučka,
Hedvíkovice 90, 764 01
Žamberk, tel.: 465 676
092, 608 552 218,
e-mail: loucka@vuzv.cz

Ovce a velké šelmy

CHKO Beskydy je součástí Západních Karpat. Právě Karpaty jsou domovem velkých šelem (vlk, rys a medvěd), a tyto šelmy jsou jejich neodmyslitelnou součástí. Podle posledního mapování výskytu žije na území CHKO Beskydy kolem 20 rysů, 5 medvědů a přibližně 10 vlků. Všechny tři druhy jsou v ČR chráněné. Pravdou je, že zejména vlci působí škody na hospodářském zvířectvu, a tak se v těchto případech dostává zemědělství (zejména chov ovcí) do střetu s ochranou přírody. V minulosti byl konflikt řešen radikálním vyhubením velkých šelem, ale tento postup dnes již není standardní. Náhradu škod řeší zákon č. 115/2000 Sb. o náhradách škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy. Na chovatelích je, aby se snažili svá zvířata účinně bránit tak, aby ke škodám docházelo co nejméně. Prvním předpokladem úspěšné obrany je pravidelný dozor. Nejvíce ohrožené jsou ovce volně se pasoucí na odlehlých loukách obklopených lesem, který navazuje na rozlehlé lesní partie. Nebezpečí se ještě zvyšuje, jsou-li ovce na těchto pastvinách volně i v noci. Účinnou obranou stád proti šelmám je trvalá přítomnost pasteveckých psů. Dobře vycvičený pastevecký pes neublíží ovčím a naprosto respektuje ohradou vymezenou pastvinu, jež je jeho teritoriem, do kterého nikoho cizího nepustí. Pastevečtí psi, jejich plemena, chování a výcvik jsou popsáni v příručce *Obnovenie tradície využívania pastierských strážných psov*, jejímž autorem je Slavomír Findo.

Vznikne-li i přes tato opatření škoda na zvířatech, postupuje chovatel podle zákona č. 115/2000 Sb. Škoda způsobená na zvířatech se podle zákona nahrazuje za těchto podmínek:

- Hospodářská zvířata byla v době vzniku škody umístěna v uzavřeném objektu, tzn. pastvina oplocená běžným typem pastevní ohrady nebo elektrickým ohradníkem, uzavřený přístřešek určený k přenocování zvířat na

pastvině, uzavřený zděný chlív, oplocený dvůr apod.

- Zvířata byla v době vzniku škody pod přímým dohledem fyzické osoby nebo pasteveckého psa. V tomto případě nemusí splňovat předchozí podmínku o uzavřeném objektu nebo elektrickém ohradníku.
- Aby chovatel obdržel náhradu škody, musí do 48 hodin od zjištění škody nahlásit vzniklou škodu na Správu CHKO Beskydy v Rožnově pod Radhoštěm (došlo-li ke škodě na území CHKO) nebo na příslušný městský úřad. Tyto organizace provedou bezodkladné šetření k určení původce škody. Pokud je původcem chráněný druh šelmy, chovatel podá do 10 dnů písemnou žádost o náhradu škody na příslušný krajský úřad. K žádosti je nutno doložit posudek přivolaného veterináře, čestné prohlášení o vlastnictví poškozených zvířat, protokol o šetření původce škody a doklady o výlohách se škodou spojených.

Kontaktní adresy:

Správa CHKO Beskydy, Nádražní 36, 756 61 Rožnov p.R., tel: 571 654 293,
e-mail: beskydy @schkocr.cz, RNDr. Dana Bartošová, tel: 607 837 854

„flandry“ - ochrana ovcí před vlky
v polských Beskydách

Pověřené městské úřady a pracovníci

- **Vsetín**, Dr. Šturala, tel: 571 491 417, 603 359 836,
- **Valašské Meziříčí**, Ing. Gašková, tel: 571 674 222, 737 445 443,
- **Rožnov p/R**, RNDr. Tamara Slováčková, tel: 571 661 277, 602 519 661,
- **Frenštát p/R**, Ing. Eva Traganová, tel: 556 833 244, 721 465 910,
- **Nový Jičín**, Ing. Hana Hůlová, tel: 556 702 274,

- **Frýdlant nad Ostravicí**, Ing. Zdeněk Ševčík, tel: 558 439 961, 606 640 310,
- **Frýdek-Místek**, Ing. Hana Kostková, tel: 558 609 497, 732 642 222,
- **Třinec**, Ing. Karel Karásek, tel: 558 306 321-322,
- **Jablůnkov**, Mgr. Jakub Wolny, tel: 558 320 694, 602 421 738.

Krajské úřady vyřizující náhradu škody na základě písemné žádosti

- **Krajský úřad Zlínského kraje**, Odbor životního prostředí a zemědělství, Tomáše Bati 3792, P.O Box 220, 761 90 Zlín, Dr. Jan Pavelka , tel: 576 011 669, 732 744 178, e-mail: jan.pavelka@kr-zlinsky.cz,
- **Krajský úřad Moravskoslezského kraje**, Odbor životního prostředí a zemědělství, 28. října 117/2771, 702 00 Ostrava, Ludmila Odvárková, tel: 595 622 690.

Ovce a krajina

Ovce mají kromě užitku, jenž poskytují přímo svému chovateli, také význam krajinotvorný, který je významný pro celou společnost. Díky zemědělskému hospodaření a chovu hospodářských zvířat (nejenom ovcí, ale také koz a hovězího dobytka) vznikla valašská krajina, typická svým rázem a bohatostí přírody. Řada rostlinných druhů, dnes již chráněných zákonem, se v minulosti vyskytovala naprosto běžně na loukách, které byly obdělávány tradičním intenzivním způsobem, ke kterému chov dobytka neodmyslitelně patřil. Na horských pastvinách, využívaných po generace pouze intenzivní pastvou, se vytvořil typ vegetace snášející okus a sešlapávání dobyt看em. Poté, až do konce 60. let 20. století, převládala snaha ochrany přírody zabránit pastvě dobytka na lokalitách s výskytem vzácných druhů rostlin. Podle tehdejšího názoru skot,

ovce a kozy tyto rostliny ničily okusem a sešlapáváním. Když pastva skutečně ustala, zjistilo se, že pro tyto vzácné druhy je okus a sešlapávání podmínkou jejich existence. Pastva se však vlivem mnoha faktorů navracela již obtížně a mnohé z rostlin dnes nenacházejí na zarůs-

louka s jalovci

hlavinka horská

tajících lokalitách potřebné podmínky pro svůj život a často z přírody nenávratně mizí.

Ovce a kozy, na rozdíl od skotu, vytvářejí svými končetinami optimální tlak na zapojený drn, citlivě ho tak rozrušují a dělají prostor pro vyklíčení a růst semen vzácných rostlin. Méně náročná horská plemena ovcí vždy, i na chudých pastvinách, najdou potravu a jsou schopna si stále udržet výbornou kondici. Kozy navíc velmi intenzivně spásají i listy náletových dřevin, které se za léta neobhospodařování na okrajích pastvin silně rozrostly.

prstnatec bezový

Louky a pastviny s výskytem chráněných rostlin byly v posledních letech udržovány v kulturním stavu pouze kosením a dobytek se na tyto lokality prakticky nedostal. Při kosení a sklizni sena jsou však živiny z lokality stále odebírány. Při pastvě zůstává většina živin prostřednictvím trusu na stanovišti a je dále přístupná pro rostliny. Také z tohoto důvodu je dnes již pohled na údržbu lučních porostů trochu pozměněn. Proto je v Beskydech možno vidět stáda ovcí spásající louky s výskytem vzácných nebo chráněných rostlin, jako je například prstnatec bezový, vemeník dvoulistý, hlavinka horská, vstavač osmahlý nebo hořeček žlutavý.

Ekologický chov ovcí

Ekologickým zemědělstvím se rozumí takové zemědělské hospodaření, které dbá na životní prostředí a jeho jednotlivé složky. V ekologickém zemědělství je kladen velký důraz na respektování vnějších životních projevů, chování zvířat a na celkovou pohodu chovaných zvířat. Ekologické zemědělství se dále vyznačuje šetrnými zpracovatelskými postupy při výrobě potravin. Výroba biopotravin je v celém procesu kontrolována nezávislou kontrolou. Po certifikaci jsou biopotraviny označeny a takto odlišeny od potravin vyrobených v současnosti běžnými výrobními postupy.

Cíle ekologického zemědělství:

- Produkovat bezpečné, zdravé a chutné potraviny.
- Pracovat v co nejvíce uzavřených cyklech koloběhu látek, využívat místní

zdroje a minimalizovat ztráty.

- Minimalizovat všechny formy znečištění pocházející ze zemědělského podniku.
- Snižovat využívání neobnovitelných zdrojů.
- Uchovat přírodní a přírodě blízké ekosystémy v krajině, chránit přírodu a její rozmanitost.
- Vytvářet pracovní příležitosti, a tím udržet osídlení venkova a tradiční ráz zemědělské kulturní krajiny.

Všichni chovatelé ovcí v našem horském regionu až na výjimky hospodaří ekologickým způsobem. Přirozené je, že se každý hospodář snaží co nejvíce minimalizovat vstupy z vnějšku, které jsou drahé, a snaží se maximálně využít svých vlastních zdrojů. Chovatel, který nerespektuje svá zvířata a nedbá na jejich pohodu, se nemůže dočkat toho, že by mu zvířata poskytovala dostatečnou produkci za přijatelných nákladů. Nelogické je znečišťovat a zamořovat pozemky, na kterých chovatel hospodaří a na kterých chce hospodařit i v budoucnu. Hospodář, respektující tato přirozená a logická pravidla, postupuje v souladu se zásadami ekologického zemědělství a není důvod, proč by se neměl jako ekologický zemědělec zaregistrovat a požádat o certifikaci svých výrobků.

V okrese Vsetín je registrováno pouze 5 ekologických farem na celkové výměře 613 ha zemědělské půdy, což je velmi nízké procento z celkové výměry zemědělské půdy v tomto okrese. Záleží na samotných hospodářích, zda si uvědomí, že poptávka po produktech z ekologických farem stále poroste a že hospodaření šetrné k životnímu prostředí bude podporováno (zejména po vstupu ČR do EU).

Zemědělce hospodařící v souladu s přírodou zastřešuje **Svaz ekologických zemědělců PRO-BIO**. Tento svaz zajišťuje poradenství, propagaci ekologického zemědělství a zastupuje zájmy ekologických zemědělců.

Kontaktní adresa: **PRO-BIO**, P.O. Box 116, Nemocniční 53, 787 01 Šumperk, tel./ fax: 583 216 609, e-mail: pro-bio@pro-bio.cz, www.pro-bio.cz.

Svaz chovatelů ovcí a koz

Chovatelé ovcí jsou v České republice sdruženi do Svazu chovatelů ovcí a koz. Tento svaz organizuje v ČR veškerou činnost související s chovem ovcí, tzn. vedení plemenných knih, kontrolu užitkovosti, pořádání odborných seminářů a zájezdů atd. Čtvrtletně vychází pro členy svazu zpravodaj, ve kterém

se chovatelé dozví nejaktuálnější informace týkající se chovu ovcí a mohou si rovněž rozšířit své odborné znalosti. Začínající chovatelé mohou využít poradenství poskytované svazem, potažmo již zkušenými chovateli.

Svaz chovatelů založil odbytovou společnost OVEKO a.s., jejímiž akcionáři jsou členové svazu. Společnost zajišťuje výkup jatečných jehňat a zprostředkovává nákup a prodej plemenných a chovných zvířat.

Kontaktní adresa: **SCHOK v ČR**, areál VFU Brno, Palackého 1-3, 612 42 Brno, tel/fax: 541 243 481, e-mail: schok@atlas.cz, www.schok.cz.

Evidence zvířat

Zákonem o šlechtění, plemenitbě a evidenci hospodářských zvířat 154/2000 Sb. a jeho prováděcí vyhláškou 471/2000 Sb. č. 154/2000 jsou přesně stanovena pravidla označování hospodářských zvířat a vedení centrální evidence. Každý držitel, který chová více než 3 ovce musí mít zaregistrované číslo stáje a každé zvíře musí být označeno (do 72 hod. po narození) dvěma plastovými ušními známkami. Berani jsou značeni známkami oranžovými, bahnice a jehnice zelenými. V případě ztráty známky je nutné, na níže uvedených adresách, objednat identický duplikát známky. Znamky nelze dopisovat ručním popisem. Na objednávce je nutné uvést přesná a úplná čísla známek, kodex kraje, barvu známky, počet kusů od jednoho čísla a typ známky. Každý chovatel je povinen vést Stájový registr ovcí, které jsou v jeho majetku a evidovat všechny změny, ke kterým ve stádě došlo. Všechny změny je chovatel povinen evidovat do předepsaných tiskopisů a tyto tiskopisy zasílat na adresu:

Českomoravská společnost chovatelů a. s., pracoviště ústřední evidence – ovce, kozy, 252 09 Hradištko p. Medníkem, tel.: 257 896 335, 257 896 212, 257 896 264

Na této adrese dostane také chovatel na základě vyplněného registračního lístku přiděleno číslo hospodářství.

Distribuci plastových ušních známek zajišťuje:

Kraj Moravskoslezský SCHOK v ČR, Stará 11, 794 01 Krnov, tel: 554 614 388

Kraj Zlínský a Jihomoravský - SCHOK v ČR, Palackého 1-3, 612 42 Brno, tel: 541 243 481

Označení ovcí předepsanými plastovými ušními známkami je nezbytné při prodeji ovcí na jatka. Bez těchto známek není možno provést veterinární kontrolu a ovce nemohou být vykoupeny. Chová-li chovatel jednu bahnici, která má tři jehňata, je tento chovatel povinen již tento chov přihlásit do centrální evidence.

Žadatelé o zemědělské dotace musí bezpodmínečně mít všechna zvířata registrovaná v centrální evidenci.

Dotace a podpora státu

Dotace a jiné podpory jsou sice základním podpůrným a kontrolním nástrojem státní zemědělské politiky, ale jejich trvání není až na výjimky neomezené a výše podpory se každý rok mění. Chovatel by neměl počítat s dotací jako s hlavním zdrojem svého příjmu. Je nezbytné, aby se ekonomika farmy odvíjela od vlastní produkce, chov by tedy měl být rentabilní i bez podpory státu.

Dotace by měla být vnímána jako jakési přilepšení chovateli, které může investovat do dalšího rozvoje farmy.

V posledních dvou letech byla podpora státu pro chovatele ovcí velmi příznivá.

Dotace činily 50% i více z příjmů farem. Průběžným sledováním trendů zejména evropské zemědělské politiky lze alespoň ve střednědobém horizontu (okolo 5 let) odhadnout, jaké priority se budou uplatňovat následně i u nás.

Pro nejbližší období to bude podpora stabilizace a rozvoje venkovských oblastí, zejména tzv. marginálních, tedy méně výhodných pro intenzivní zemědělskou činnost. Do této oblasti patří i oblast Valašska. Dále bude podporována kvalita produkce, tzn. ekologické hospodaření. Využívání genetických zdrojů, tedy původních a místně adaptovaných plemen (z našich plemen Šumavská ovce a Valaška), přitom bude mít další výhody.

Je tedy možno konstatovat, že politika státu je a v nejbližších letech bude rozvoji hospodaření v marginálních oblastech, tedy oblastech horských a podhorských, příznivě nakloněna. Nejde však jenom o podporu zemědělského hospodaření, ale o celkovou obnovu a zlepšení života lidí na vesnicích v těchto oblastech.

Podrobné a aktuální informace o podporách státu je možno získat na adresách:

Zemědělská agentura a pozemkový úřad MZe ČR:

- **Zlín** - Záramí 88, 760 41 Zlín, tel.: 577 433 530, 577 211 002
- **Vsetín** - Smetanova 1484, 755 01 Vsetín, tel.: 571 425 102, 571 425 101
- **Frýdek-Místek** - 4.května 217, 738 02 Frýdek-Místek, tel.: 558 710 642, 558 704 598

Ovčácké vzdělávání Ovčácký seminář

Svaz chovatelů ovcí a koz v ČR pořádá každoročně na podzim seminář, na kterém jsou prezentovány nejnovější poznatky vědy, týkající se chovu těchto malých přežvýkavců. Na semináři mají chovatelé možnost seznámit se s výsledky pokusů, ale také možnost vyměnit si praktické zkušenosti s ostatními chovateli z celé České republiky.

Ovčácká škola

Nejedná se o školu v pravém slova smyslu, ale o praktický kurz, v němž by se měli účastníci naučit tomu, jak chovat ovce celoročně na pastvinách.

Kurz je vhodný pro začínající i zkušené chovatele. Účastníci kurzu mají možnost poznat systém chovu na jedné z nejlepších farem v ČR.

Další informace lze získat u **Ing. Jana Švédy**, tel: 603 412 190.

Chov ovcí se po letech krize znovu stává jedním z důležitých odvětví živočišné výroby. Na významu nabývá hlavně v oblastech vhodných pro pastvu zvířat, tedy v horských regionech. Lze předpokládat, že v budoucnu dojde ke stabilizaci početních stavů ovcí a zformování jejich užitkového zaměření. Tím by mělo dojít i ke stabilizaci trhu s ovčími produkty.

Každý chovatel by měl mít stanovený cíl, kterého chce dosáhnout a k tomuto cíli směřovat své snažení. Základem úspěšnosti celého chovu je dobré a vyrovnané základní stádo zvířat. Při časté změně vytyčeného cíle se tohoto stavu dosahuje jen velmi těžce, protože chov kteréhokoli hospodářského zvířete je dlouhodobá práce, která se předává z generace na generaci.

